



Re: Eurograduate vilistlaste uuring - TLÜ tagasiside

Saatja Liana lila <lianai@tlu.ee>

Kuupäev R, 16.10.2026 16:16

Adressaat Helen Laane - AKI <helen.laane@aki.ee>

Koopia Kaire Eerik - HTM <kaire.eerik@hm.ee>; Terje Mäesalu <terje.maesalu@ut.ee>

Tähelepanu! Tegemist on välisvõrgust saabunud kirjaga.
Tundmatu saatja korral palume linke ja faile mitte avada.

Lugupeetud Helen Laane

teadmiseks Kaire Eerik Haridus- ja Teadusministeeriumi Kõrghariduse osakonna juhataja

Tänan Teid vastuse ja telefonivestluse eest!

Pöördume Teie poole Tallinna ja Tartu Ülikooli (edaspidi ülikoolid) andmekaitse spetsialistidena ühise pöördumisega ning oleme tänulikud, kui Teil oleks võimalik vastata hiljemalt 23.10.2026, arvestades, et Haridus- ja Teadusministeerium ootab ülikoolidelt uuringu läbiviimiseks vajalike isikuandmete edastamist.

Ülikoolidele on selge, et nad tegutsevad enda valduses olevate vilistlaste isikuandmete osas iseseisva vastutava töötlejana ning vastutavad nende andmete töötlemise, sealhulgas väljastamise õiguspärasuse eest.

Ülikoolide jaoks on aga jätkuvalt ebaselge, millisele õiguslikule alusele saavad kõrgkoolid tugineda vilistlaste isikuandmete edastamisel Haridus- ja Teadusministeeriumile (HTM) Eurograduate uuringu läbiviimiseks.

Ühelt poolt annab isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 6 lõige 5 HTM-ile õiguse teha poliitikakujundamise uuringu läbiviimiseks päringuid teiste vastutavate töötlejate andmekogudesse ning Andmekaitse Inspektsioon (AKI) on kooskõlastanud uuringu raames kavandatud isikuandmete töötlemise. Teisalt ei ole meie jaoks üheselt selge, millisele õiguslikule alusele saavad kõrgkoolid kui iseseisvad vastutavad töötlejad tugineda nende valduses olevate vilistlaste isikuandmete väljastamisel nimetatud uuringu eesmärgil.

IKÜM artikli 5 lõikes 2 sätestatud vastutuspõhimõttest tulenevalt peavad ülikoolid suutma tõendada oma andmetöötlemise õiguspärasust, sealhulgas põhjendada andmesubjektidele, millisel õiguslikul alusel nende isikuandmeid HTM-ile edastati. Seetõttu on oluline, et andmete väljastamise õiguslik alus oleks üheselt määratletud ja dokumenteeritud.

Oleme kaalunud võimalust tugineda IKÜM artikli 6 lõike 1 punktile e koostoimes IKS §-ga 6 ja Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli seadusest tulenevate ülesannetega. Samas ei ole meie hinnangul ilmne, kuidas saaks HTM-i korraldatava riikliku poliitikakujundamise uuringu jaoks vilistlaste kontaktandmete väljastamist otseselt seostada ülikoolide enda seadusest tulenevate avalike

ülesannete täitmisega. Ülikoolide üldine teadus- ja arendustegevuse eesmärk ei pruugi olla selleks piisavalt konkreetne õiguslik alus.

Peame oluliseks juhtida tähelepanu ka probleemi laiemale ja korduvale iseloomule. Küsimus ei puuduta üksnes Eurograduate uuringut ega tulene sellest, et kõrgkoolid ei suudaks iseseisvalt oma andmetöötluste õiguslikku alust määrata. Sarnaseid riiklikke teadus- ja poliitikakujundamise uuringuid viiakse läbi regulaarselt ning kõrgkoolid seisavad korduvalt silmitsi sama õigusliku küsimusega: millisele õiguslikule alusele saavad nad iseseisvate vastutavate töötlejatenä tugineda oma valduses olevate isikuandmete edastamisel uuringu korraldajale?

Meie hinnangul ei ole põhjendatud olukord, kus iga uue uuringu puhul peavad kõrgkoolid uuesti analüüsima ja tõlgendama samu õigusnorme, et selgitada välja andmete väljastamise võimalik õiguslik alus, samal ajal kui uuringu korraldajale on seadusega antud õigus andmeid taotleda ning kavandatud andmetöötlus on AKI poolt kooskõlastatud.

Leiame, et uuringute läbiviimist reguleerivad õigusnormid peaksid moodustama tervikliku ja omavahel kooskõlas oleva süsteemi. Kui ühelt poolt võimaldab seadus isikuandmeid nõusolekuta teadus- või poliitikakujundamise uuringu eesmärgil töödelda, peab teisalt olema selge, millistel õiguslikel tingimustel saavad andmeid valdavad asutused uuringu läbiviimiseks vajalikud isikuandmed õiguspäraselt edastada.

Vastasel juhul võib tekkida olukord, kus uuringu raames kavandatud isikuandmete töötlemine on küll kooskõlastatud, kuid uuringu tegelikult läbiviimiseks vajalik andmete üleandmine jääb õiguslikult ebaselgeks või takistatuks. Selline olukord ei taga piisavat õiguskindlust ei uuringu korraldajale ega andmeid väljastavatele asutustele ning võib takistada ka avalikes huvides vajalike uuringute läbiviimist.

Mõistame, et iga vastutav töötleja peab ise hindama ja dokumenteerima oma andmetöötluste õiguspärasuse. Samas ei peaks see tähendama, et kõrgkoolid peavad korduvate ja olemuselt sarnaste riiklike uuringute puhul iga kord iseseisvalt lahendama sama õigusnormide tõlgendamise probleemi, ilma et oleks olemas üheselt mõistetav õiguslik raamistik või selle kohaldamist selgitav praktika.

Peame seetõttu vajalikuks ühtse ja järjepideva õigusliku käsitluse kujundamist, mis selgitaks nii uuringu korraldaja õigust isikuandmeid taotleda kui ka andmeid väljastava iseseisva vastutava töötleja õigust andmed edastada. See aitaks vähendada osapoolte halduskoormust, vältida korduvaid õiguslikke vaidlusi ning tagada, et kogu andmetöötlusprotsess alates andmete taotlemisest kuni nende edasise töötlemiseni oleks õiguspärane ja läbipaistev.

Seetõttu soovime lisaks konkreetse Eurograduate uuringuga seotud õiguslike küsimuste selgitamisele juhtida tähelepanu vajadusele käsitleda küsimust laiemalt, et sarnaste uuringute puhul oleks edaspidi võimalik lähtuda selgetest ja ühtsetest põhimõtetest.

Palume seetõttu AKI-l võimalusel selgitada järgmisi küsimusi:

1. Kas IKS § 6 lõikeid 1, 3 ja 5 saab koostoimes IKÜM artikli 6 lõike 1 punktiga e ning artikli 6 lõikega 3 tõlgendada selliselt, et need annavad ka andmeid väljastavale iseseisvale vastutavale töötlejale õigusliku aluse edastada isikuandmeid täidesaatva riigivõimu poliitikakujundamise uuringuks? Kas seejuures peab andmete väljastamine olema seotud andmeid väljastava asutuse enda seadusest tuleneva avaliku ülesandega või võib õiguslik

alus tuleneda asjaolust, et andmete saaja täidab seadusest tulenevat avalikes huvides olevat ülesannet?

2. Kas IKS § 6 lõikes 5 sätestatud täidesaatva riigivõimu õigus teha päringuid teiste vastutavate töötlejate andmekogudesse loob andmeid valdavale asutusele ka vastava andmete väljastamise kohustuse? Kui jah, siis kas sellisel juhul võiks andmeid väljastav asutus tugineda IKÜM artikli 6 lõike 1 punktile c koostoimes IKS § 6 lõikega 5?

3. Kas IKS § 6 lõigetes 1 ja 3 sätestatud teadusuuringu eesmärgil isikuandmete üleandmise ja isikut tuvastaval kujul töötlemise tingimusi saab käsitada ka andmeid väljastava vastutava töötleja õigusliku aluse osana või on tegemist üksnes täiendavate tingimustega, mille täitmine eeldab eraldi IKÜM artikli 6 lõike 1 kohase õigusliku aluse olemasolu?

Soovime rõhutada, et meie eesmärk ei ole seada kahtluse alla Eurograduate ega teiste sarnaste uuringute vajalikkust ega AKI antud kooskõlastust, vaid selgitada välja, millisele õiguslikule alusele saavad ülikoolid oma andmete väljastamise toimingus tugineda.

Mõistame, et AKI ei saa väljaspool järelevalvemenetlust anda siduvat hinnangut konkreetse andmetöötleja tegevuse õiguspärasusele. Palume siiski võimalusel selgitada IKS § 6 ja IKÜM artikli 6 lõike 1 omavahelist kohaldamist kirjeldatud olukorras.

See aitaks ülikoolidel kujundada õiguslikult põhjendatud seisukoha ning tagada nõuetekohase andmeedastuse ka edaspidistes sarnastes uuringutes.

Oleme vajadusel valmis osapooltega veebikohtumisel ühiselt arutama võimalikke lahendusi, et tagada isikuandmete õiguspärane edastamine ja töötlemine nii käesoleva kui ka tulevaste sarnaste uuringute läbiviimisel.

Täname ette selgituste eest!

Tallinna ja Tartu Ülikooli andmekaitse spetsialistid

Liana lila ja Terje Mäesalu